Iulia Mărgărit

NOTE LEXICAL-ETIMOLOGICE

BRÂNZOVÉNIE

Absent din dicționare şi din diverse glosare, *brânzovenie* figurează în Gl. Argeş, 23. Cele două sensuri cu care a fost înregistrat ne îndreaptă atenția către posibila modalitate de creare a termenului: 1. [familiar] „brânză în cantitate mare". 2. [depreciativ] „om de nimic": *Ce* ***brânzovenie*** *de om mai e şi ăsta?* Prin semantism (1.), cuvântul, de altfel, analizabil[1] (cf. *brânză*) poate fi apropiat de *grozăvenie*, care, în combinație cu un nume realizează superlativul cantității (cf. *grozăvenie de lume* „foarte multă lume"). Nu excludem posibilitatea ca după modelul acestuia să fi fost creat analogic, prin pseudoanaliză, *brânzovenie*. Prin separarea unui fals formant (*-ăvenie*) şi alipirea acestuia la baza identificată (*brânză*), ar fi putut apărea *brânzăvenie*, modificat în partea de început a presupusului afix prin acomodare (recte: vocală la caracterul labial al consoanei): *brânzovenie.* Relația analogică presupusă se susține şi prin semantismul „modelului": „mulțime (de ...)" *: Erau şoareci şi cloțani ...* ***grozăvenie****!* (I. Pop-Reteganul, v. DA s.v. *grozav*). Sensul al doilea, prin derivarea nucleului nominal al expresiei *a nu face nicio brânză* [fig.] „a nu realiza nimic; a nu izbuti (într-o acțiune)" (v. MDA s.v. 3.), evocă semantismul construcției amintite. În plus, atestarea termenului se dovedeşte prețioasă, întrucât presupunem că tocmai acesta a fost valorificat de Caragiale în nomenclatorul personajelor sale. Înclinăm să credem că apelativul Brânzovenescu nu reprezintă expresia fanteziei autorului, ci preluarea creatoare a lexicului din zonă. Prin aceasta nu atingem în vreun fel arta inegalabilă a scriitorului, ci remarcăm valorificarea magistrală a vocabularului uzual, prin elementele cele mai expresive pentru mesajul scriitorului, probând profunda cunoaştere şi prețuire, de către acesta, a limbii vorbite la nivel dialectal.

CREZÁRE, PRÂNZÁRE, VÂNZÁRE

Pentru a explica originea termenului **crezare**, majoritatea dicționarelor trimit la verbul corespunzător: *crede* sau *crez* + suf. *-are*. Considerăm insuficientă minima explicație amintită, pentru faptul că ne aflăm în fața unui derivat-excepție între infinitivele lungi, specifice conjugării a III-a, în cazul unor condiții fonetice

[1] Formal, termenul cu analiza *brânză* + suf. *-ovenie* s-ar explica, mult mai simplu, prin derivare cu afixul corespunzător (cf. Pascu, *Sufixe*, 243), dacă nu ar exista impedimente de ordin semantic.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

identice (*ardere, aprindere, întindere, prindere, radere* etc.). În temeiul acestei observaţii, probabil, NŞDU prezintă o soluţie etimologică mai „completă": „*crez* + suf. *-are*, după *aşezare*". La prima vedere, şi chiar revenind, motivaţia apropierii *crezare / aşezare* rămâne absconsă, în afara tranşei finale, identice în mod cu totul întâmplător, fapt ce nu constituie un argument suficient.

Reconstituind „traseul" verbului moştenit din latină (*credo, credere*), constatăm existenţa formei infinitivale „normale" *creadere*, începând din secolul al XVI-lea, cu înţelesul „acţiunea de a crede": *Că dereptu e cuvântul Domnului şi tot lucrul lui în credinţă (**creadere**)* (Psaltire 56/31 – DA s.v. *crede*). *Nu-i **credere** / credinţă şi s-a scurtat vacul oamenilor* (Conv. lit. XLIV, I, 657).

Cea dintâi atestare pentru termenul în discuţie, valorificată în multe dintre dicţionare (v. DA, TDRG), datează de la începutul secolului al XIX-lea, într-un text din Moldova: *Nu să poate da **crezare** că s-au plătit* [datoria] / (*Pravila* 1814 = *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărţile împărateştilor pravile ...* Alcătuită cu osteneala şi osârdia boiarului Moldaviei Andronaki Donici, Iaşi, 1848, 12).

Ipoteza noastră privind modelarea termenului are în vedere factorul atracţiei sinonimice. Acţiunea acestuia poate fi identificată în chiar cadrul aceleiaşi familii lexicale: *crezământ, a da ~ > a da crezare*. „Deviaţia" către infinitiv a fost înlesnită de contiguitatea contextuală cu expresii centrate pe categoria modală amintită a unor verbe de conj. I: *a (nu) fi de mirare / a (nu) fi de crezare* sau expresii nominale: *de mirare, vrednic ~ ~ : Era foarte ascuţit la minte şi vrednic **de mirare*** (N. Costin, *apud* G. Cr. II, 13/4): *Am să fiu istoric mare publicând la documente deplin demne **de crezare*** (I. Negruzzi, I, 50 v. DA s.v. *crede*).

Refacerea unui nou infinitiv duce, pe de o parte, la regularizarea completă a derivatelor verbului *crede*: *crezut, crezământ, crezător* (v. *Pontbriant, Dicţ.* s.v.), *crezare*, iar, pe de altă parte, la impunerea vechiului infinitiv lung în variantă prefixată *încredere*, prin dezvoltarea de construcţii sinonime cu verbe diferite: *a da **crezare** (cuiva) / a avea încredere (în cineva)* „a crede (pe cineva); a se încrede (în cineva)".

Dintre alte lexeme, reprezentând infinitive lungi atipice, cu soluţii etimologice, de asemenea, nesatisfăcătoare în dicţionare, prezentăm încă două cazuri:

prânzare „mâncare de prânz; prânz", inovaţie, pentru momentul creării, în raport cu infinitivul primordial *prânzire*, figurează în dicţionare cu etimologii diferite: CADE indică *prânzi*, iar DLR „v. *prânza*". SDLR integrează cazul în seria corespunzătoare „după *prânz*, după *crezare, vânzare*". Într-adevăr *prânzare* poate sta alături de formele indicate de Scriban, deoarece şi-n cazul lui este vorba de schimbarea conjugării, în exclusivitate, la infinitiv. Modificarea a avut loc, probabil, prin atracţie sinonimică contextuală a unui verb de conjugarea I, cu care se întâlneşte, frecvent, asociat: *Te-am întârziat, / Cu **demâncare** / Cu vin de **prânzare*** MAT. FOLK., 26. În cazul versurilor, rima constituie un factor suplimentar în favoarea modificărilor. În plus, trebuie să adăugăm că investirea

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

infinitivului lung *prânzare* cu semantismul „mâncare” are avantajul că, prin aportul semantic suplimentar „a mânca *de prânz*”, termenul sugerează un anumit moment al zilei: *îşi isprăviră şi ei* ***prânzarea*** *din pită neagră şi brânză în scoarţă de brad* (M. Sadoveanu, *Opere*, IX, 193). Cât priveşte infinitivul indicat în DLR, ca punct de plecare a formei discutate, nu excludem posibilitatea remodelării ulterioare a acestuia prin derivare regresivă: *prânza* < *prânzare*.

Pentru *vânzare* „acţiunea de a vinde şi rezultatul ei”, DLR, în loc de etimologie, prezintă sugestia cf. *vinde*. În cristalizarea infinitivului *vânzare* avem în vedere efectul a t r a c ţ i e i a n t o n i m i c e a unui verb de conjugarea I cu care este corelat mai întâi la nivelul derivatelor adjectivale: *De-ar fi dorul* ***vânzător****, / Şi badea* ***cumpărător****, / Eu pe dorul vinde-l-aş, / Pe bade cumpăra-l-aş* (V. Alecsandri – *Poesii poporale ale românilor*, 1866, 300). De aici până la formula *vânzare-cumpărare* (cf. *act de ~*), implicând simultaneitatea celor două acţiuni pentru părţile angajate în „strămutarea proprietăţii unui lucru de la *vânzător* la *cumpărător*, în schimbul unui preţ” (v. DEX s.v.), distanţa a fost minimă, opoziţia *vânzare / cumpărare* având ca element de sprijin derivatele adjectivale menţionate. Consacrarea compusului prin alăturare a contribuit decisiv la desprinderea şi impunerea noului infinitiv (cf. DLR s.v. *preemţiune*: „Drept pe care îl are cineva, printr-un contract sau printr-o lege, la o *vânzare-cumpărare*, de a fi, în condiţii egale, cel preferat dintre mai mulţi cumpărători”).

Forjat într-o astfel de structură „de solidaritate lexicală” (Coşeriu 2005, 41), cunoscând o largă răspândire, *vânzare* a câştigat teren în detrimentul infinitivului originar: *vindere,*

Totodată, trebuie să precizăm că şi alte verbe de conj. I cu care *vinde* apărea asociat la infinitiv, au contribuit la conturarea variantei discutate. În acest sens amintim cuplul *schimba / vinde*, creat prin practicarea modalităţii respective de desfăşurare a târgurilor[2]: *Măi, tu frate, măi, mocane, / Nu ţi-i pagul* ***de vânzare****? / Ori, poate,* ***de preschimbare*** */ Să-ţi dau căluşei de-ai mei, / Să-ţi dau unul, să-ţi dau doi!* [...] / *Nu mi-i calul* ***de schimbare*** */ Şi nu mi-i nici* ***de vânzare****!* (Tudor Pamfile, *Cântece de ţară*, 1913, 40/25). *Da ist colac frumos / Ca faţa lui Hristos / Niş ni-i îndăruitor, / Niş ni-i vânzător, / Atâta cât ni-i schimbător!* (*Bug II,* 29). Tot aici adăugăm şi observaţia lui J. Byck (*Studii şi articole*, 1967, 144): „Infinitivele verbelor de conjugarea a III-a devenite substantive, ca *pierzare*, *crezare, vânzare* [...] pentru *pierdere, credere, vindere* ...trebuie să fie explicate, şi ele, prin tendinţa de a trece accentul pe terminaţie”. Motivaţiile pe care le-am adus, de la caz la caz, se alătură tendinţei semnalate, ca elemente de sprijin.

[2] Vezi, în acest sens, Nicolar Iorga, *Negoţul şi meşteşugurile în trecutul românesc*, 77 = vol. III din *Istoria românilor în chipuri şi icoane*, 1906, care precizează faptul că până la 1400 chiar boierii obişnuiau să cumpere prin „schimb în natură”, iar, mai târziu, „făceau socoteala în bani de aur şi zloţi de argint, dar plăteau în cojoace, în vite şi ogoare. Cea mai obişnuită plată trebuie să se fi făcut în capete de vită”.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

FERECÁR

Termenul, neînregistrat în dicţionare sau glosare, aparţine calendarului popular şi denumeşte luna februarie, după cum atestă ALRR - Munt. şi Dobr., IV, h. 506 / pct. 768, 769, 771, 773, 791, 796,797, 799, 801, 826. Formarea lui s-ar putea explica prin derivarea unei baze nominale create, la rândul ei, prin conversiune gramaticală de la forme din paradigma verbului *fereca* (şi a antonimului acestuia: *desfereca*): *ferecă* (< *fereca*) „nume al lunii februarie”: *Luna lu* ***ferecă*** *şi* ***desferecă*** (*ibid.*, pct. 842). Textul ar putea reprezenta o refacere a sentinţei preexistente: *faur ferecă şi desferecă* (Iuliu A. Zanne, *Proverbele românilor*, I, 1895, 31). DA (s.v. *faur* şi s.v. *fereca*) explică numele prin identificarea lui *faur* < *făurar* „numele lunii februarie” cu *faur* < lat. *faber* „fierar”. Atestarea zicalei originale în Bucovina (v. S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, I, *Cârnilegile*, 1898, 95), iar în varianta refăcută în partea sudică a ţării probează, pe de o parte, răspândirea mai largă a celor doi termeni omonimi moşteniţi din latină, iar, pe de altă parte, conservarea lor, deopotrivă, şi în graiurile munteneşti.

Crearea derivatului *ferecar* se explică prin analogie cu altă denumire a aceleiaşi luni, moştenită din latină, în care *-ar* a fost identificat, prin falsă analiză: *făur****ar*** < *februarius*.

FOITÓR

Cu pluralul *foitoare* şi înţelesul „sucitor (pentru tăiţei”), termenul a fost notat în ALRR - Munt. şi Dobr., II, h. 221 / pct. 730. Neatestat până în prezent, *foitor* a apărut prin schimbare de sufix de la sinonimul *foier, ~-iere*, înregistrat, pe aceeaşi hartă, într-un punct din apropiere: 732. Propunem această explicaţie, dată fiind incompatibilitatea dintre formant, eminamente verbal, şi caracterul nominal al bazei. Adăugăm faptul că sensul mult mai apropiat de realitate ar fi „sucitor (pentru *foaia* de tăiţei)”, de unde şi numele.

GHERLÁN, BIRLÁN, BIRLÁNTĂ

Inclus în Gl. Olt. / pct. 930, 933, 983 şi atestat şi în anchetele pentru AFLR / pct. 937, *gherlan* „coroniţă purtată de mireasă în timpul nunţii”; reprezintă varianta dialectală a unui împrumut neologic *ghirlandă* < fr. *guirlande*, pătruns din varianta literară în graiuri prin mijlocirea vestimentaţiei şi a accesoriilor corespunzătoare, achiziţionate împreună cu denumirile lor de la oraş. Trebuie să precizăm că este vorba despre una dintre multiplele variante în care a fost preluat termenul. Cea mai răspândită în lexicul dialectal sudic, conform atestărilor, pare a fi *gherlantă* (Gl. Munt. / pct. 770, 775, 807, 809, 817, 827, 833; TDM III / pct. 806), urmată de *gherlandă* (Gl. Munt. / pct. 789); *ghirlantă* (TDO / pct. 956, 240), *gherantă* (Gl. Munt. / pct. 774). De la *gherlantă* s-a creat o primă variantă *gherlant*, modificarea genului gramatical explicându-se prin atracţia unor termeni din acelaşi domeniu de referinţă, chiar în

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

imediata vecinătate: *vol, voal* sau *sovon*. Interesant este faptul că şi *vol*, sub influenţa unor piese de genul feminin din costumul miresei (cf. *rochie, gherlantă*) a dezvoltat varianta *voală*. *Gherlan* a rezultat prin neperceperea consoanei finale din *gherlant*, fiind vorba de un cuvânt nou.

Alături de *gherlan* întâlnim şi alte reflexe ale neologismului menţionat în lexicul dialectal. Prin falsă interpretare şi identificare a unui presupus proces fonetic de palatalizare (cf. Ion Ionică, *Palatalizarea labialelor în Oltenia*, în FD, 8, 79–119) au apărut variantele hipercorecte *bierlantă* (Gl. Olt. / pct. 971): *Mireasa o-nvălea, avea voal şi* ***bierlantă*** (Sărbătoarea, fostul raion Craiova) şi *birlantă*: *Gătim mireasa cu volu,* ***cu birlantă****, cu cercei* (AFLR / pct. 842, Giurgeni, Ialomiţa).

Termenii nu figurează în dicţionare sau alte glosare.

MĂSUÍT

Cuvântul-titlu, neatestat de sursele lexicografice, se întâlneşte în sintagma *pământ măsuit* „pământ afânat”, notată în ALRR - Munt. şi Dobr., V, h. 607 / pct. 764. Morfologic, *măsuit* reprezintă un fals participiu, în absenţa verbului de la care, ipotetic, provine, categorie discutată de Hristea 1980, 497. Baza virtualului verb este confirmată în expresia referitoare la un teren agricol: *e masă, e neted (ca) masa*, înregistrată în aceeaşi lucrare I, h. 81 / pct. 678. Despre *un pământ neted ca masa* se poate spune că este *măsuit*, când acesta excelează, în primul rând, prin netezime[3]. Sensul subsecvent dezvoltat ar putea să descindă din calitatea amintită, căci *netezimea* unui teren agricol bine lucrat garantează şi *afânarea* acestuia. Spre încredinţare, substantivul *masă* ca element de comparaţie, cu valoare adjectival-adverbială apare în expresii înregistrate în Gl. Munt. / pct. 785, 817, 820, 853: *Dacă-l semănam* [grâul], *d-acilea-l grăpam de două ori cu grapa, cu atelaju cu boii. Îl grăpam, îl* ***făceam masă*** / pct. 735, Odăile, Buzău. Un teren arat, semănat, grăpat devine *masă*, fiind neted şi afânat. *Pregăteam locu, după ce-l aram, îl lăsam aşa de-l prăjea soarele. Când venea ploi, după ce făceam arăturile băgam boroana şi dădeam ... fărâmam toţi bolovanii,* ***făceam*** *locu* ***masă*** (TDM I, 921, pct. 853, Poiana, com. Ciulniţa, Ialomiţa).

[3] Pentru termenul aflat la baza comparaţiei nu excludem posibilitatea extragerii acestuia din sintagma *faţă de masă*, cum rezultă din următoarea atestare: *Şi atâta a pălit* [Aghiuţă] *cu muchea ciocanului în pământul lui Dumnezeu, c-a rămas bietul pământ bortit cum se vede, nu* ***neted şi drept ca o faţă de masă****, cum era la începutul începutului* (Pamfile, *Povestea*, 18). Totodată atragem atenţia şi asupra celeilalte posibilităţi de a fi fost avut în vedere *masă* cu semantismul, învechit şi regional, „faţă de masă” (v. DLR s.v. *masă* I, 5): „Românii din Bucovina cred că munţii s-au născut după potop, înainte de care pământul era peste tot neted ca *o masă*” (Pamfile, *op. cit.*, 152). În acelaşi timp, verbul *făţui* „a face f a ţ a unui obiect (perete, lemn, piatră etc.) presupune a desăvârşi aspectual acel obiect, astfel încât să devină neted (fiind plan sau sferic), de netezimea unei f e ţ e . De altfel, la rândul lui, *faţă* are înţelesul „faţă de masă” (v. DLR s.v. III. 5). Pentru posibilitatea de a fi raportat la *faţă* „aspect, aparenţă, imagine”, înţelesul primordial al verbului *făţui* „a face neted, fără asperităţi ca (*faţa de*) *masă*”, determinatul a fost tot mai „ecranat”.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

NOÁJĂ

Ca termen învechit şi regional, urmat de determinări introduse prin prepoziția *de, noajă* „grup de animale domestice sau sălbatice (care merg în cârd, ca un cârd de păsări călătoare)”: *Aşe le-u dat turcii năvală, ca o **noajă** de lupi într-o turmă de oi* (Neculce, Letopiseț, 238), figurează în DLR şi MDA cu „etim. nec.”. Prin semantismul său („mulțime de ...”: *Duşmanii, duşmanii ulii, / Parcă-s haite de câni răi, / Nişte sluți, nişte dihănii, / Parcă-s **noaje de jigănii***, T. Pamfile, *Cântece de țară*, 1913, 225), *noajă* „haită” atestat pentru fosta „regiune” Baia Mare şi „cireadă”, pentru aceeaşi zonă (v. Lexic reg., 12, 15), dar şi pentru Crişana (Teaha, *Crişul Negru*, 246), ar putea să fie raportat la ucr. *nuža* „roi de muşte sau de păduchi” (colectiv), sugestie avansată de S.B. Semčinskyj în *Note etimologice*, SCL XVII, 1972, nr. 1, 112. Un argument pentru originea propusă ar fi aria de răspândire a termenului Moldova, Maramureş, cu prelungiri în Crişana, de altfel, zone în care s-a exercitat influența ucraineană. Probabil este vorba de un termen dialectal, dicționarele generale ale limbii ucrainene neînregistrând lexemul. Pentru reflexul din limba română, mai convenabilă ar fi o potențială variantă *noža*, de la care, prin metafonie, să fi apărut *noajă* (cf. v. sl. *koža* > *coajă*).

PĂSĂTÍC

Este vorba de un termen specific Maramureşului: *păsătic* „caltaboş (preparat cu sânge)” (v. DLR s.v.). La început, preparatul a fost obținut pe baza produsului, prin care este analizabil, până la un punct, şi la care dicționarul-tezaur face referire, în exclusivitate, de altfel, în alineatul privind etimologia (cf. *păsat*). Față de indicația laconică a dicționarului considerăm că se impune un adaos, referitor la procedeul de creare a termenului. Pseudodiminutiv, atât formal, cât şi semantic, în realitate *păsătic* reprezintă o creație analogică, după modelul sinonimului *măiétic* „mezel de casă preparat din *mai* «ficat»” + suf. *-atic*, cu atestări încă din secolul al XIX-lea (v. DLR s.v.), din acelaşi domeniu de referință al preparatelor de porc, specific graiurilor nord-vestice. Deplasarea de accent se explică, probabil, prin asimilarea derivatului la categoria diminutivelor în *-ic*, conform analizei: *copilíc, străiníc* (*Antologie de folclor din județul Maramureş*, Baia Mare, 1980, 103).

PIELIŞOÁICĂ

Înregistrat în Gl. Munt. / pct. 716, ca diminutiv (*Ne-am retras, da ... vai de **pielişoaica** noastră ce-am pățit cu ei, ne bătea poate!* (Fântânele – Prahova, AFLR), cu evident caracter afectiv (Puşcariu 1937, 310), *pielişoaică* a fost creat prin schimbare de sufix: *pielişoară* (v. DLR s.v.) + suf. *-oaică* (asupra dublei valori augmentativ-diminutivale v. Florica Dimitrescu, *Note asupra relației dintre diminutive şi augmentative în limba română*, în *Omagiu lui Iorgu Iordan*. Cu prilejul a 70 de ani, 1958, 241–255).

Pielişoaică reprezintă un termen inedit.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

PILANGÍU, PILIGÍU

Pentru *pilangiu* „om beţiv”, DLR, ca, de altfel, majoritatea dicţionarelor sau a autorilor care au tratat termenul (Graur 1929, 129; Creţa 1967, 186) propun etimologia *pili* + suf. *-angiu*. Pascu, *Sufixe* nu înregistrează formantul, ceea ce nu constituie un argument peremptoriu pentru a contesta soluţia unanim acceptată. Totuşi suspectăm analiza propusă, întrucât din peste 200 derivate aparente, înregistrate în DI, este adevărat, multe neidentificabile, am reţinut ca virtuale deverbale *declamagiu, reclamagiu* (v. nota omonimă) şi lexemele în discuţie. Pentru derivatele anunţate în titlu prezentăm propuneri etimologice diferite, în sensul neacceptării calităţii lor „evidente” de formaţii deverbale.

În primul caz, *pilangiu*, considerăm că punctul de pornire l-ar putea constitui un derivat preexistent, format pe terenul limbii române: *pilaci*, cu analiza *pili* + suf. *-aci*[4] (*Dascălul Iordache, fiind cam **chilaci**, a început a ne ridica de urechi ... şi a ne prea îndesi la spinare cu Sfântul Neculai, un bici de curele* – Ion Creangă, *Opere*, 253). Întrebuinţat ca substantiv, forma articulată enclitic *pilaciu(l)* ar fi putut dezvolta o variantă cu sonorizarea secvenţei terminale: *pilagiu(l)*. Cu această modificare, termenul ar fi putut suferi atracţia numeroaselor derivate în *-giu* (împrumuturi din limba turcă sau creaţii interne). Prin proximitate semantică şi contextuală, *chiolhangíu, chiulangíu* au putut exercita o influenţă de neneglijat, întâlnindu-se cu *pilagiu* într-un domeniu comun de referinţă: cel al petrecăreţilor. După modelul formaţiilor preexistente menţionate, *pilagiu* s-ar fi remodelat, prin schimbare (sau adecvare de sufix), fapt ce a atras după sine o accentuare diferită. *Piligiu*, în raport cu *pilangiu* s-ar explica prin refacerea acestuia din urmă, avându-se în vedere verbul de referinţă: *pili*.

PISEÁ

Cu înţelesul „piuliţă”, *pisea, ~-ele*, notat în ALRR - Munt. şi Dobr., II, h. 241 / pct. 705, 737, s-a creat prin etimologie internă, probabil, corupt din sinonimul *piselniţă, ~-e*, înregistrat în pct. 708, 754, 851, pe aceeaşi hartă din sursă citată. În mod similar a apărut *sărea, ~-ele*, alături şi, în mod special, prin desprindere din *sărelniţă, -e* „solniţă” (v. ALRR - Munt. şi Dobr., II, h. 223 / pct. 696, 699, 711, 716, 730–732, 734; Mărgărit, CES, 244). Grigore Brâncuş ne-a semnalat omonimul *pisea* „chisea”, împrumut din limba turcă, creat prin falsă depalatalizare (ca şi *piftea* „chiftea”, de asemenea cuvânt de aceeaşi origine).

Nu figurează în dicţionare şi nici în glosare.

[4] Cf. un alt derivat, cu acelaşi formant, atestat, de asemenea, în Moldova: *chitaci* „priceput, isteţ” < *chiti* (refl.) „a se gândi îndelung, a plănui” (v. DA s.v. 5): *Ar fi vrut tot el să fie mai **chitaci** şi să-l puie în cofă* [pe fârtatu-său] (Pamfile, *Povestea*, 15).

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

PITÚC, PITÚCĂ

Atestat în ALRR - Munt. şi Dobr., I, h. 36, 37 / pct. 801, 807, 818, 830, 834, 835 şi în Gl. Munt. / pct. 818 *pituc*, termenul din titlul notei, având înţelesul „pitic”, înregistrat anterior în Lexic reg. II, 18, 71, a fost preluat de DLR şi explicat etimologic „de la *pitic*, cu schimbare de suf.” Soluţia dicţionarului-tezaur nu ni se pare îndeajuns de convingătoare şi pentru faptul că în Gl. Argeş, 40 figurează *chituc, ~-i, ~-e* [fig.] „om scurt şi gras, îndesat”. Precizăm, pentru credibilitate, că în aceeaşi zonă a fost atestat şi sensul de bază pentru *chituc* „bucată scurtă şi groasă de lemn” (Lexic reg., II, 12). Presupunem că prin contaminaţie sinonimică (*chituc / pitic*), termenul *pitic* ar fi putut să se modifice în partea finală percepută ca afix, astfel încât să dezvolte varianta *pituc*. Răspândirea ulterioară a termenului prezentat este confirmată de Dicţ. olt., 154, în variantele *pitoc, ~-oacă; pitonc, ~-oancă*.

PIŢÚR

Cu pluralul *piţuri* şi cu sensul „ardei iute”, termenul înregistrat în ALRR - Munt. şi Dobr., III, h. 342 / pct. 809, a fost introdus în DLR ca regionalism s.v. *piţur*[2], pe baza unei atestări din Piatra-Olt, Slatina (cf. LR, VIII, 1959, nr. 1, 65), dar fără rezolvare etimologică. Conform materialului dialectal, *piţur* reprezintă, fără îndoială, o variantă creată prin metateză de la *ţepur(e) (ţăpure)*, cu acelaşi semantism, consemnat în Dicţ. olt., 209. NALR - Olt., precum şi Gl. Olt., atestă indirect termenul întrucât îl identificăm în baza derivativă a sinonimelor *ţăpuran, ~-i* (v. NALR - Olt., III, h. 466 / pct. 978), *ţăpurel, ~-ei* (*ibid.*, pct. 974; Gl. Olt. / pct. 974). Presupunem că *ţepur* s-a infiltrat din graiurile olteneşti, în partea stângă a Oltului, pătrunzând în jud. Olt (v. LR, VIII, 1959), mai apoi în Teleorman (v. ALRR - Munt. şi Dobr., III, h. 392 / pct. 809). Necunoaşterea temeinică a cuvântului a determinat reorganizarea corpului fonetic sub acţiunea metatezei *ţepur* > *piţur*. Oricum, asocierile de felul *coarne (ţâţe) ţăpure*, sugerând similitudinea cu *ţeapă*, ne îndreptăţesc să considerăm termenul discutat o metaforă pentru *ardei*.

Pentru *ţupurlui* semnificând tot „ardei iute”, notat în ALRR - Munt. şi Dobr., III, h. 334 / pct. 834, mai precis, pentru a explica originea acestuia, se impune corelarea cu aceeaşi bază *ţepur(e); ţăpur(e)*. Derivatul adjectival *ţăpurliu* [cu referire la păr] „creţ (şi din această cauză), ridicat, ţepos” (avându-se în vedere poziţia determinată de semantismul bazei *ţeapă*), notat în ALRR - Munt. şi Dobr., I, h. 22 / pct. 834, prin metateză la nivelul formantului ar fi devenit *ţăpurlui*. Asimilarea vocalică regresivă la distanţă [ă] – [u] > [u] – [u] ar fi dus la un nou complex sonor: *ţupurlui*. Faptul că cele două cuvinte *ţupurliu, ţupurlui* au fost întâlnite în acelaşi punct 834 constituie un argument în plus pentru credibilitatea modificărilor propuse în cazul discutat.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

RECLAMAGÍU, DECLAMAGÍU

DLR, ca de altfel şi alte dicţionare care înregistrează *reclamagiu* „persoană care obişnuieşte să facă reclamaţii reîntemeiate”, consideră termenul un deverbal, conform analizei *reclama* + suf. *-giu*. Soluţia ni se pare discutabilă, dată fiind competenţa formantului de a selecta teme nominale. În DI, dintr-o listă bogată de derivate, se întâlnesc, ca suspecte, din punctul de vedere al bazei derivative, lexemele menţionate în titlul notei, precum şi *pilangiu, piligiu* (v. *supra*).

Deşi DLR înregistrează *reclamagiu* „reclamant” < *reclama* + suf. *-giu* şi *reclamagiu*[2] „persoană care îşi face multă publicitate” < *reclamă* + suf. *-(a)giu*, înclinăm să credem că este vorba de un singur derivat, cel de origine denominativă. Faptul că dicţionarele mai vechi (CADE, SDLR) îl înregistrează în exclusivitate pe acesta din urmă constituie un argument pentru preexistenţa denominativului în raport cu deverbalul. Ca apariţie ulterioară, omonimul „reclamant” s-a creat *atipic*. Presupunem că procesul de conturare a acestuia a avut loc nu printr-un suport lexical propriu, ci prin extensiunea de sens a denominativului existent deja, prin „reactualizarea” semantismului acestuia.

Deşi DLR nu face nicio menţiune referitoare la circulaţia actuală a denominativului, ordinea în care sunt prezentate cele două omonime ni se pare diagnostică: *reclamagiu*[1] „reclamant” are prioritate, fapt, de altfel, explicabil. Atribuirea unui sens nou derivatului princeps a fost favorizată atât de omonimie, cât şi de posibilitatea de raportare la verb ca potenţială bază derivativă, cu menţiunea schimbării de scop: *reclamagiul* nu îşi mai face *reclamă*, ci *reclamă ceva* sau *pe cineva*. O altă posibilitate ar fi tentativa de a atribui un sens peiorativ, prin formantul propriu limbii române, neologismului *reclamant*. Modificarea terminală *reclamant* > *reclamagiu* prezintă un grad înalt de probabilitate, de multe ori întâmplându-se ca prin insistenţe în dobândirea câştigului de cauză *reclamantul* să devină *reclamagiu*.

Formaţie ulterioară în raport cu *reclamagiu*, conform atestărilor, *declamagiu* „persoană care vorbeşte mult, emfatic sau cu patos” (cf. BL IX, 54; Iordan, L.R.A., 158; SMFC IV, 187; VI, 173) în DLR dispune de aceeaşi origine deverbală, ca şi *reclamagiu*.

Etimologia propusă nu ni se pare acceptabilă, fie şi pentru faptul că *declamagiu* ca derivat peiorativ reprezintă o creaţie relativ recentă, a cărui apariţie s-ar putea explica prin schimbare de sufix. În acest sens, avem în vedere numele de agent *declamator*, atestat pentru secolul al XIX-lea. Modificarea de afix a avut loc pentru a marca sensul peiorativ al termenului, bazei derivative lipsindu-i o astfel de accepţie (Creţa 1967, 187). S-a făcut observaţia (Ciobanu 1972, 73) că *-giu* are numai câteva derivate de la verbe: substantive, nume de agent *combinagiu* (care este verbul?), *confecţionagiu, piligiu* şi *pilangiu, pontagiu* „pontator”, *reclamagiu*. După cum se poate constata, multe dintre derivatele citate „la origine” neologisme

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

sau provenind de la teme neologice reflectă tendința de „indigenizare” a acestora, respectiv, prin substituția cu afixul mai vechi: *combiner, confecționer, pontator, reclamant*. Rămân în afara discuției *pilangiu* şi *piligiu*, explicabile prin etimologie internă (v. nota omonimă).

SPETEÁLĂ

Discutat de Claudia Tudose, *Derivarea*, 145, în seria derivatelor cu sufixe care „se ataşează la teme verbale mult mai frecvent decât în limbajul cult”, *spetează* „platcă (la cămaşa bărbătească)”, răspândit în nord-vestul Transilvaniei (v. ALRM, S.N., III, h. 986 / pct. 250, 325); Teaha, *Crişul Negru*, 266, a fost preluat în DLR unde este analizat în *spată* + suf. *-eală*. Soluția dicționarului-tezaur nu poate fi admisă prin incompatibilitatea constituenților (cf. *spate* + suf. *-eală*). În repetate rânduri am făcut demonstrația că *-eală* creează, eminamente, deverbale, chiar şi puținele exemplificări nominale, în număr de patru (Elena Ciobanu 1960, 131) fiind discutabile prin posibilitatea raportării la verbe sau expresii verbale, cu nucleu nominal: *băială* < *a avea* ***bai****, cămăşuială* < *cămăşui*, *negureală* < *(în)negura, dinteală, spată cu* ~, probabil, o formație analogică după *năvădeală, urzeală* (v. Mărgărit, ISE, 127; *idem*, CES, 96). De asemenea, analiza prezentată de către Claudia Tudose este discutabilă prin incompatibilitatea semantică derivat / temă derivativă, verbul *speti* având sensuri îndepărtate în raport cu *spetează* (cf. DLR s.v. *speti* 1. [mai ales despre animale de tracțiune] „a-şi îndoi, a-şi frânge spinarea cărând poveri prea mari sau din cauza unor lovituri puternice”; „a fi silit să cheltuiască peste posibilități” 2. [regional, despre spata de la războiul de țesut] „a sări de la locul ei”). Înțelesul de sub 1. îl regăsim în deverbalul *spetează* din DLR „boală la animalele de tracțiune, faptul de a se speti etc.”, fără nicio legătură cu „platca de la cămaşa bărbătească”!

Tot în DLR figurează *spăcel*, cu analiza *spate* + suf. *-el*, cunoscut în „Banat, Transilvania şi Maramureş”, cu mai multe sensuri, dintre care, în cazul de față interesează. 2. „nume ale unor părți ale cămăşii țărăneşti purtate de femei”. Între variantele pentru acest sens întâlnim *spăceală* „ie”, termen atestat pentru Hunedoara în Lexic reg., II, 100. Prin recorelare cu *spate* sau prin hipercorectitudine, prin refacerea dentalei afectate, *spăceală* ar fi putut deveni *spetează*.

În privința derivatului *spăcel*, cuvântul-titlu pentru *spăceală*, DLR indică etimonul *spate* + suf. *-el*, cu o regretabilă scăpare privind afixul, de vreme ce în lista variantelor figurează *spăticel*, primitivul de la care descinde, prin sincopă, *spătcel* (cf. CADE s.v. *spăcel*), devenit prin reducerea grupului [tĉ] > [ĉ]: *spăcel*. Aşadar pentru *spetează*[2], alineatul rezervat etimologiei ar trebui să conțină indicația „prin hipercorectitudine de la *spăceală* (var. s.v. *spăcel*)”.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

STRICĂTOÁRE

În Gl. Munt. / pct. 724 a fost înregistrat termenul din titlul notei: *Atuncea umbla lumea cu catrenţe, cu* ***stricători****, adică cum se chema, nu cu rochii ca acuş* (Jitia, Vrancea). Relaţia sinonimică *stricătoare – catrinţă*, evidenţiată de text, este confirmată în ALRR - Munt. şi Dobr., IV, h. 494 / pct. 724; *ibid.*, h. 495 / pct. 724; *ibid.* h. 496 / pct. 737. De asemenea, este atestată de Jipescu, Opincaru, 32: *Cretinţa, mărămile, betili, fota (****stricătoare****) rău croite*, autor nemenţionat în DLR, deşi figurează în bibliografia excerptată. De altfel, dicţionarul-tezaur, în privinţa cuvântului discutat, s.v. *stricător, ~-oare* 5. specifică pentru Oltenia „ţesătură de lână în patru iţe”, iar pentru Muntenia „şorţ uzat”. Pentru etimologie, în aceeaşi sursă, *stricătoare* este analizat în *strica* + suf. *-ătoare*. Comentariul fiind de prisos, prin inadvertenţa semantică bază / derivat, adăugăm faptul că în articolul *strecătoare* 5. regăsim sensul special „catrinţă, fotă”, chiar şi var. *stricătoare*, cu alte atestări şi, evident, cu altă etimologie *strec(ura)* + suf. *-ătoare*.

Prin urmare, pentru DLR, se impune revizuirea articolului *stricător, ~-oare*, prin excluderea sensului 5., tratat s.v. *strecătoare 5.*, aşa cum este firesc.

SUGÁR

Pentru *sugar* „copil sau pui de animal care suge lapte”, dicţionarele curente (DLR, MDA, DM, DEX) indică etimologia *suge* + suf. *-ar*. În acelaşi sens, Ionaşcu 1959, 79 îl consideră printre cuvintele „despre care putem spune precis că sunt formate de la verbe: *argăsar, măcinar, mulgar, ospătar, sugar* etc.”. Pentru celelalte derivate, propunem soluţii diferite: *argăsar, mulgar*, probabil, prin analogie cu *strungar* „cioban care dă oile la strungă pentru muls” şi, prin atracţie cu alte derivate în *-ar*, din acelaşi domeniu: *brânzar, căşar, sterpar, mânzărar*, atestate anterior, dar şi prin atracţia altor formaţii în *-ar* din aceeaşi sferă de activitate: *blănar, cojocar, argăsar*; *brânzar, strungar, mulgar* (= corecţii etimologice faţă de Mărgărit, CES, 30, 186); derivare regresivă: *ospătar* < *ospătărie* < *oaspete* (*id. ibid.*, 196); refacere analogică: *măcinar* după *morar*, de altfel formaţie unică (probabil), creată în poezia populară pentru a denumi diversificat agentul după acţiunea de bază a locaţiei: *Frate morar, / Măi* ***măcinar****!* (*id., ibid.*, 165). Derivatul *sugar*, cu referire la copil, ar fi putut apărea oarecum indirect şi nu atât de simplu cum propune DLR şi cum am propus în CES, 262. Deoarece *sugar* denumeşte, deopotrivă, şi *mieii la vârsta corespunzătoare*, dar în anumite condiţii, avem în vedere posibilitatea unui paralelism. În privinţa puilor de animale, restricţia semantică „(miel) născut mai târziu sau care a rămas fără mamă şi care este dat să sugă la altă oaie”, o considerăm semnificativă, iar explicaţia etimologică ar fi alta decât aceea menţionată în DLR. Presupunem că mai întâi *sugar(ă)* s-a numit oaia: „Se întâmplă însă ca unele oi fătătoare să fete mai târziu de 15 mai ... Acestea se numesc oi **sugări** ... neînţărcate” (Diaconu, *Păstoritul*, 12). „Oaia care fată mai

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

târziu şi e lăsată «*să lăptărească*» mielul toată vara se numeşte oaie **sugară**" (Stoian, *Păst.*, 46). De la *sugară (oaie ~)*, precum şi de la *mulgară (oaie ~)*, determinantul ar fi putut să se extindă şi pentru miel. Dar calificativul pentru *oaie* nu este exclus să fi apărut ca o creaţie analogică, după un model preexistent: „Oaia pe care o suge mielul se cheamă **mânzare**" (T. Pamfile, *Sărbătorile la români. Crăciunul*, 1914, 244). Cu acest termen, numărul cuvintelor cu tranşa finală identică a sporit: *mânzare, sterpare, sugare* (v. DLR s.v.). După *mielul* denumit într-un anumit fel pentru că *suge lapte*, denumirea s-ar fi putut extinde şi la *copil*, în virtutea aceleiaşi acţiuni, asocierea dintre cele două feluri de pui (de oaie, de om) fiind obişnuită în limba veche, evident pentru altă calitate (cf. textele bisericeşti: *Iată Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumei* – Antim Ivireanul, *Predice*, 27).

TROSCAGÍU

Cu multiple atestări în Gl. Dobr., în pct. 897, 891, 898, 900 şi pl. *troscagii* / pct. 887, termenul în discuţie s-ar putea explica prin etimologie internă. Baza la care îl raportăm: *trăscău* „rachiu tare"; (regional) „vin acru, rău la gust" (v. DLR s.v.), împreună cu formantul – *(a)giu*, le regăsim în virtualul derivat *trăscagiu* „consumator de *trăscău*", refăcut, probabil, prin corelare cu *trosni* din expresia *a bea (cineva)* ***să-i trosnească*** *urechile (sau fălcile)* (v. Gl. Argeş, 271, s.v. *trosni*; 283, s.v. *ureche*): *Ăia care le place ţuiculiţa şi băutura ăia-s* ***troscagii*** AFLR / 891, Sibioara – Mihail Kogălniceanu, Constanţa). Corelarea *trosni-trăscău* este favorizată de relaţia paronimică, la nivelul participiilor, *trosni-trăsni*. Ultimul, calificativ prin semantism „care conţine mult alcool" [referitor la băuturi]: *Dă-mi un* ***trăscău*** *d-ăla* ***trăsnit*** (prin confuzie *trosnit*) (Gl. Argeş, 271 s.v. *trăsnit*), datorită proximităţii contextuale, înlesneşte apropierea *trăscău/trosni*.

Nu figurează în dicţionare şi glosare.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

AFLR	=	*Arhiva fonogramică a limbii române* a Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti".
ALRM, I–III	=	*Micul atlas lingvistic român*, serie nouă, vol. I, 1956, vol. II–III, 1967.
ALRR - Munt. şi Dobr.	=	*Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia şi Dobrogea*, I–II, de Teofil Teaha, Mihai Conţiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1996.
BL	=	„Bulletin linguistique", publié par A. Rosetti, Bucureşti, 1933–1948.
Bug II	=	Anton Golopenţia, *Românii de la est de Bug*, volumul II, editat cu Introducere, note şi comentarii de Prof. dr. Sanda Golopenţia, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2006.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

CADE = I..-Aurel Candrea – Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*. Partea I: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* de I.-Aurel Candrea. Partea II: *Dicţionarul istoric şi geografic ilustrat*, de Gh. Adamescu, Bucureşti, Editura „Cartea Românească", [1926–1931].

Ciobanu 1960 = Elena Ciobanu, *Sufixul* ***-eală*** în SMFC, vol. al II-lea, p. 129-139.

Ciobanu 1972 = Fulvia Ciobanu, *Originea sufixului adjectival* ***-iu***, în SMFC, vol. al VI-lea, p. 69–83.

Coşeriu 2005 = Eugen Coşeriu, *Limba română, limbă romanică*, Bucureşti.

Creţa 1967 = Zorela Creţa, *Sufixele peiorative*, în SMFC, vol. al IV-lea, p. 177–195.

DA = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, Bucureşti, 1913–1948.

Dicţ. olt. = Dorina Bărbuţ, *Dicţionar de grai oltenesc*, Craiova, 1990.

DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române* (DLR). Serie nouă, Bucureşti, 1965 şi urm.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionar explicativ al limbii române*, ediţia a II-a, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1986.

DI = *Dicţionar invers*, Bucureşti, 1957.

Diaconu, *Păstoritul* = Ion Diaconu, *Păstoritul în Vrancea*¸1930 (Extras din „Grai şi Suflet").

DM = *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, 1958 (Academia Republicii Populare Române, Institutul de Lingvistică din Bucureşti).

FD = „Fonetică şi dialectologie", Bucureşti, I, 1958 şi urm.

Gl. Argeş = D. Udrescu, *Glosar regional Argeş*, 1967.

Gl. Dobr. = *Glosar Dobrogea*, de Paul Lăzărescu şi Nicolae Saramandu, în *Dobrogea, Texte dialectale şi glosar* de Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Nicolae Saramandu, 1987.

Gl. Munt. = *Glosar dialectal. Muntenia*, de Maria Marin, Iulia Mărgărit, Bucureşti, 1999.

Gl. Olt. = *Glosar dialectal Oltenia*, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu şi Magdalena Vulpe, 1967.

Graur 1929 = Al. Graur, *Nom d'agent et d'adjectif, en roumain*, Paris.

Hristea 1980 = Th. Hristea, *Derivarea regresivă postparticipială în limba română*, în LR, XXIX, nr. 5, 497–501.

Jipescu, *Opincaru* = Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este şi cum trebuie să fie săteanu*. Scriere în limba ţăranului muntean, Bucureşti, 1881.

Ionaşcu 1959 = Ecaterina Ionaşcu, *Sufixele* ***-ar*** *şi* ***-aş****, la numele de agent*, în SMFC, vol. I, 1959, 77–85.

Iordan, L.R.A. = Iorgu Iordan, *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor"*. [Ed. a II-a], [1948].

Lexic. reg. = *Lexic regional*, I, redactor coordonator: Gh. Bulgăr, 1960; II, redactor-coordonator: Lucreţia Mareş, 1967 (Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice).

LR = „Limba română", Bucureşti, 1952 şi urm.

Mărgărit, ISE = Iulia Mărgărit, *Ipoteze şi sugestii etimologice*, în ETYMOLOGICA, 18, 2005.

Mărgărit, CES = Iulia Mărgărit, *Comentarii etimologice şi semantice*, în ETYMOLOGICA, 27, 2007.

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)

MAT. FOLK. = *Materialuri folkloristice*. Culese şi publicate sub auspiciile Ministrului Cultelor şi Învăţământului Public prin îngrijirea lui Gr. G. Tocilescu. Volumul I (*Poesia poporană*, partea I–II)–II. Bucureşti, 1900.
MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan-Al. Rosetti; *Micul Dicţionar Academic*, vol. I, Literele A–C, 2001; vol. II, Literele D–H, 2002; vol. III, Literele I–Pr, 2003; vol. IV, Literele Pr–Z, 2003, Bucureşti, UE.
NALR - Olt. = *Noul Atlas Lingvistic pe Regiuni. Oltenia*. Vol. I–V, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu, Bucureşti, 1967–1984.
NŞDU = Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbii române*, vol. I–II, ediţie revizuită şi adăugită de Al. Dobre, Ioan Oprea, Carmen Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Viorica Zăstroiu, Mydo-Center, 1995–1997.
Pamfile, *Povestea* = Tudor Pamfile, *Povestea lumii de demult*, După credinţele poporului român, 1913.
Pascu, *Sufixe* = Dr. G. Pascu, *Sufixele româneşti*, 1916.
Pontbriant, *Dicţ.* = Raoul de Pontbriant, *Dicţionar român-frances*, 1862.
SCL = *Studii şi cercetări lingvistice*. [Bucureşti], Editura Academiei. Institutul de Lingvistică din Bucureşti. Anul I (1950), ş.u.
SDLR = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti (etimologii, înţelesuri, exemple, citaţiuni, arhaizme, neologisme, provincializme)*. Ediţiunea întâia, Iaşi, 1939.
SMFC = „Studii şi materiale privitoare la formarea cuvintelor", 1959–1972.
Stoian, *Păst.* = I. Stoian, *Păstoritul în Râmnicu Sărat*, 1934 (Extras din „Grai şi Suflet").
Teaha, *Crişul Negru* = Teofil Teaha, *Graiul din valea Crişului Negru*, Bucureşti.
TDM, I–III = *Texte dialectale. Muntenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu. Vol. I, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1973; vol. II, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1975; vol. III, de Costin Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1987.
TDO = *Texte dialectale. Oltenia*, publicate sub redacţia lui Boris Cazacu, de Cornelia Cohuţ, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Şuteu şi Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1967.
TDRG = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, Bucureşti, 1895–1925.
Tudose, *Derivarea* = Claudia Tudose, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, 1978.

NOTES LEXICALES ET ÉTYMOLOGIQUES

(Résumé)

En s'appuyant sur les données des atlas linguistiques, des textes dialectaux, des glossaires et des dictionnaires, l'auteur présente la situation de quelques mots discutables du point de vue étymologique.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A628 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:59:29 UTC)